

SADRŽAJI STRANIH GLAZBENIH ČASOPISA

THE MUSICAL TIMES

June 1981 vol. CXXII, no. 1660

- Saxton R.: Elisabeth Lutvens at 75
Boyd M.: Metcalf and »The Journey«
Leighton K., Morgan E.: An Opera on St Columba
Cope A.: Sterndale Bennett's G minor Adagio
Gardiner J. E., Buijć B.: The New Grove — 4
Francis R.: The Ludlow Parish Church Organ

July 1981 vol. CXXII, no. 1661

- Donington R.: Don Giovanni goes to Hell
Hertz D.: »Che mi sembra di morir«: Donna Elvira and the sextet
Williams B.: Mozart's Comedies and the Sense of an Ending
Brophy B.: Da Ponte and Mozart
Tyson A.: Le nozze di Figaro: from the autograph score
Branscombe P.: Così in Context
Keller H.: Mozart — the Revolutionary Chamber Musician
Hellyer R.: Mozart's Harmoniemusik and its Publishers
Rosenthal H.: Mozart at Covent Garden
Sadie S.: Some Operas of 1787
Blyth A.: The Da Ponte Operas on Record
Roche J.: The »Night Hours« Plainchant

August 1981 vol. CXXII, no 1662

- McCulloch D.: Royal Composers: the composing monarchs Britain nearly had
Stucky S.: Lutoslawski's Double Concerto
Blezzard J.: A New Source of Tudor Secular Music
Vendome R.: The Kidlington Organ
Reports, Music in London, Book Reviews...
September 1981 vol. CXXII, no. 1663
Samuel H.: A German Musician comes to London in 1704
Dreyer M.: Judith Weir, composer: a talent to amuse
Wilson T., Baldwin O.: Who can from Joy Refrain?
Griffiths P.: Bill Hopkins: a provisional catalogue of compositions and writings
Perch V.: Music Circulating Libraries
Beechey G.: Morley's Church Music

T.

PRIKAZI

Bonaventura Duda: **SVIJETA RAZVESELITELJ**. Hrvatski Božić. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1980. (Niz »Metanoja«, 59).

Za prošlogodišnji Božić Kršćanska sadašnjost nam je poklonila niz gramofonskih ploča hrvatskih božićnih pjesama u suvremenoj obradi i u izvođenju domaćih glazbenih umjetnika. U isto vrijeme izašla je u nizu *Metanoja*, u koji se izvrsno uklapa, i knjižica o. Bonaventure Duda *Svijeta razveselitelj*. Između uvodnog razmatranja (*Božić hrvatske duše — prepjevano Evanđelje* i zaključnih razmatranja: *Božić — blagdan doma* i *Svijeta razveselitelj*) obrađene su najpoznatije i najčešće pjevane hrvatske božićne pjesme, njih četrnaest. Riječ o. Bonaventure Duda, izgovorena ili napisana, dovoljno je poznata u našoj Crkvi: poletna, nadahnuta, bez izvještačenosti smještena u svagdanji život, a u isto vrijeme duboko religiozno proživljena i teološko, posebno biblijski utemeljena, te stoga vrijedna povjerenja. Zato joj i nije potrebna posebna preporuka, i ja je ovdje ne kanim pisati. U ovoj zgodni tek valja istaknuti da je o. Bonaventura proučio (ne samo prošao) i književnopovijesnu literaturu. Sve to daje knjižici i znanstvenu težinu, a ne umanjuje njezinu primjenjivost. (Srce ga je poneki put ponijelo pa je tu i tamo previdio neke filološke pojedinosti: npr. *vijahu* znači *vidahu*, *gledahu*, a *vinu* znači *uvijek*, str. 16, ali to mu ovdje moramo oprostiti).

Prepričavati sadržaj knjižice ovdje ni u kom slučaju ne namjeravam. Radije sve one kojima bi mogla koristiti, a teško je nekoga isključiti iz toga broja, pozivam da knjigu kupe, ako je još nemaju, i da je pročitaju. Dapače, mogu je mirne duše uzeti kao priručnik za meditaciju u božićne dane jer ju je tako i autor shvatio i predao mogućim čitateljima. Prepričao bih je pogotovo svećenicima i onima koji su zaduženi brigom za pjevanje. Pomoći će im naime da shvate i dožive božićne pjesme i da ih s više duhovne koristi upotrijebe u bogoslužju božićnih dana. Božićne pjesme koje ovdje nalazimo i koje inače dobro poznajemo jer smo ih često pjevali nisu više samo *pučke popijevke* nego su *liturgijski tekst*, u našem slučaju toliko biblijski, posebno evanđeoski prodahnut, da je lako uključiv u liturgiju.

Knjižica međutim o. Bonaventure prigoda je da upozorimo na još nešto. Često čujemo staru izreku: *Tko pjeva dvostruko moli*. Izreka sama po sebi, kao i druge slične njoj, može biti istinita kad su ispunjeni za to svi uvjeti, ali isto tako i prazna riječ. *Tko pjeva dvostruko moli — ako uopće moli*. Jer ima pjevanja, upravo crkvenog, koje je daleko od molitve. Razlozi mogu biti vrlo različiti, od duhovnog uzrasta pjevača do mnogih pojedinosti koje prate djelovanje i sam nastup zbora. A jedan od nedostataka koji se prečesto sreće jest nedovoljno poznavanje riječi liturgijskog teksta i njegova sadržaja. Dobar zborovodja morao bi pripremajući i uvježbavajući pjesmu moći obrazložiti glazbenoestetsku stranu djela; a kad je riječ o liturgijskom pjevanju, morao još više znati približiti pjevačima sadržaj liturgijskog teksta i smjestiti ga u liturgijsko zbivanje. Tko je to dosad od zborovodja prije uvježbavanja poragovorio s pjevačima i s njima prorazmatrao tekst *Slave* ili pripjevnog psalma, sekvencije i ulazne i pričesne pjesme i drugih tekstova u vezanom ili slobodnom stihu koje će zbor otpjevati? (Tumačenje psalama o. dra Celestina Tomića izašlo je 1973., a još ga uvijek možemo u dovoljnom broju naći u knjižarama. To je dobro jer se još može nabaviti, ali i znak da se dovoljno ne iskorištava. A kad bi se psalmi rastumačili, ne bi trebalo pozirati za stvarima kojima ni po najblažim kriterijima nije mjesto u liturgijskom činu.) Kad je riječ o božićnim pjesmama, izvanredno će pomagalo svatko naći u knjižici o. Bonaventure. Ali svaki svećenik (crkveni zbor u prvom redu bi morao biti njegova briga), pa i svaki crkveni glazbenik, osobito ako je završio studij na Institutu za crkvenu glazbu, morao bi imati toliko naobrazbe da protumači i približi tekstove koji se imaju pjevati u liturgiji. Možda to neće moći učiniti onako rječito i svježe kako je učinjeno u djelcu o kojem govorimo, ali će to moći učiniti ipak tako da pjevači i sami budu duhovno obogaćeni i da njihova služba ne bude samo pjevanje tehnički besprijekorno izvedeno nego doista i molitva u najboljem smislu riječi.

Govorio sam o knjižici i o djelcu, misleći pri tom na format. Svjestan sam međutim da je *Svijeta razveselitelj* o. Bonaventure Duda po svojoj vrijednosti djelo koje zaslužuje i našu pohvalu i zahvalnost. Bude li pak prihvaćeno i iskorišteno, i po svome sadržaju i po nadahnuću za pristup drugim pjevanim liturgijskim tekstovima, bit će događaj u našem crkvenom životu. Ali to već ne ovisi samo o autoru i o djelu, već o onima kojima je djelo namijenjeno.

L. T.

Ljubo Stipišić: **SKLADBE ZA MLADE**, Split, 1981.

Stipišić ima sreću da dobar dio onoga što spjeva ili sklada bude tiskano, izvedeno ili snimljeno, a to sve zahvaljujući u prvom redu kvaliteti stvorenog, a onda i njegovoj nenametljivoj upornosti i marljivosti. Neke njegove skladbe samo iz ovog posljednjeg perioda, kao npr. *Dalmatino povišću pritrujena* dobile su veliko priznanje i kritike i publike. Mnogi ga poznaju kao pjesnika, kao voditelja ponajboljih klapa, kao organizatora i kao skladatelja, skladatelja »svjetovnih skladbi«, — a da jedan dio njegovog skladateljskog opusa čine i duhovne skladbe — to je možda manje poznato.

Ovoga ljeta u Splitu je među izdanjima lista *Marija* u knjižnici *Musica croatica* izišla zbirka Stipišićevih skladbi s naslovom SKLADBE ZA MLADE. Skladane su uglavnom na tekstove hrvatskih pjesnika, ali ih ima prilican broj i na vlastite tekstove.

Već iz rečenog se vidi da to nisu službeni liturgijski tekstovi. I inače, u cijeloj zbirci kao i u predgovoru urednika izbjegnuta je riječ *liturgija* — što je pod različitim vidovima i plus i minus zbirke — iako ona u svom rasporedu pjesama slijedi liturgijsko vrijeme i liturgijske čine.

Neke su skladbe iz ove zbirke ranije nastale i proširile se u puku, barem u južnohrvatskim krajevima, npr. *Molitva žuljnih ruku* poznatija kao *Sa krša ovog*.

Zajednička je karakteristika gotovo svih ovih pjesama melodioznost, ona mediteranska: pravilna, lako zapamtljiva i dopadljiva. U pratnji, bilo da se radi o vokalnoj ili instrumentalnoj, lako prepoznamo Stipišića. On je dobro upoznao jednu karakterističnu harmoniju, prihvatio je i usavršio i sada se u njoj uglavnom kreće. Sve njegove skladbe raznih rodova homofonog su stila s diskretnom primjenom polifone tehnike. Doduše, u ovoj zbirci susrećemo i tipično polifone skladbe iako vrlo kratke, npr. *Bože, lutam*, ali se osjeća da mu je kudikamo bliži homofoni stil tipa tzv. dalmatinske klapske pjesme.

Što se tiče naziva zbirke, nije baš jasno zašto bi to bile skladbe za *mlade*, a ne za sve uzraste, jer ni po tekstu ni po melodijsko-ritmičkoj strukturi nisu tipične za mlade, ukoliko ovo za *mlade* nije urednikov propagandni naslov. Nažalost, skladbe koje su se kod nas u posljednje vrijeme pojavile s namjenom za mlade ponajčešće su toliko primitivne u svakom pogledu da je oznaka za *mlade* postala sinonim za aliturgijske, antiliturgijske, neumjetničke i nenarodne skladbe. Razumije se da nijedna od ovih oznaka ne prati nijednu Stipišićevu skladbu iz ove zbirke za mlade; naprotiv, ako im kadikad možda nedostaje liturgijska do-rečenost, nikada nisu neumjetničke i nenarodne. Zgodno bi bilo da je sam autor ili urednik pokušao uz svaku skladbu, ispod naslova ili u sadržaju staviti aproksimativnu oznaku *prikladna za liturgiju* i da se je tog problema liturgičnosti i aliturgičnosti skladbi dotakao u predgovoru.

Analizirajući skladbe i tekstualno i melodijski nije baš odviše očito zašto je dio skladbi stavljen pod naziv *duhovne šansone*. Naime, u novijoj crkvenoglazbenoj literaturi taj termin ima svoje značenje, iako ne potpuno definirano, a skladbe iz drugih rubrika nisu mnogo manje *šansone* ili, ove pod nazivom *šansona* nisu manje *ne-šansone* od ostalih.

Mislim da bi se dio skladbi dao (s autorovim dopuštanjem) razraditi i prilagoditi izvođenju i drugačijeg sastava nego je uz pjesmu predviđen; razumije se, sačuvavši melodijsku i harmonijsku strukturu posve netaknutom. Stipišić je skladbu npr. predvidio za jedan glas i instrumenat (harmonij), ali bi ta instrumentalna pratnja mogla poslužiti kao dionica za ostale glasove različitih sastava uz ritmičku razrađenost (ne u osnovnoj — vodećoj melodiji!).

Dakle, probrani tekstovi ovih skladbi i lijepe melodije mogu gotovo svaku skladbu učiniti prikladnom za izvođenje u raznim zgodama vjerničkog okupljanja, a neke se mogu izvoditi i za vrijeme liturgijskog čina. Potrebno je izbjeći (kao uostalom i uvijek) svako banaliziranje melodije, tj. treba točnim ritmičkim izvođenjem — bez isforsiranosti i dinamičkim nijansiranjem — bez težnje za efektima — sačuvati i možda štogod pridodati njezinoj duhovnosti ili liturgičnosti, odnosno prikladnosti za liturgiju.

Treba napomenuti da smo rijetko koju zbirku crkvenih skladbi imali tiskanu u tako lijepoj i preglednoj notaciji koju je izradio Mario Peručić; šeta što su se ipak potkrale neke manje pogreške u notnom tekstu.

Cijelu je zbirku ilustracijama popratio Stipišićev prijatelj akad. slikar Josip Botteri-Dini, pa je i s te strane ova zbirka od posebnije vrijednosti.

Svakako, zahvalni smo i Stipišiću i listu *Marija* za jedno osvježanje i obogaćenje na polju naše duhovne glazbe.

Petar Zdravko BLAJIĆ

Nenad Turkalj: HISTORIJA MUZIKE, Naprijed, Zagreb, 1980.

Kod nas je gotovo svaka knjiga pregleda povijesti glazbe namijenjena širem krugu čitatelja. I ova Turkaljeva *Historija muzike* isto je tako, kako je izričito i navedeno, »namijenjena je načinom izlaganja, širokim krugovima ljubitelja ili barem znatiželjnika muzike — onima koji ne samo žele dopuniti svoje znanje o muzici, nego i nastoji stvoriti vlastiti sud i izgraditi odnos prema muzici kao umjetničkom stvaralaštvu«. Iz ovoga proizlazi da je ova knjiga ne samo informativna nego i formativna. Ona je, naime, naglašeno takva. Tko pozna autora iz drugih njegovih radova i inače iz drugih njegovih djelatnosti, ta mu je njegova angažiranost posve razumljiva; naime, on pristupa čitavoj povijesti glazbe s izrazitih marksističkih pozicija; to je posebno očito u prvim poglavljima. Ali ako pročitamo ovakvu rečenicu: »Crkva je tijekom srednjeg vijeka stalno ispoljavala značajke vrlo konzervativne ustanove...«, onda se počinjemo uvjeravati da mu je kadikad ideološki stav važniji od činjenica. I inače primjećujemo da je autor relativno škrt u informacijama kad se radi o duhovnoj — sakralnoj glazbi ili o ulozi Crkve u glazbi uzevši u obzir njezin doprinos u sveopćoj glazbenoj kulturi i fundusu stvorenog. Školska i studentska omladina i posebno ona koja se okuplja u organizacijama Muzičke omladine, ostat će tako prikraćena za jednu potpunu informaciju, i time širinu svojih pogleda.

Ova *Historija muzike* proširena je i u nekim poglavljima posve prerađena autorova knjiga iz 1958. *Mala historija muzike* koja je doživjela tri izdanja. Imala je dakle, svoju publiku i svoju vrijednost, pogotovo s novim pridodanim poglavljima; tako u poglavlju *Muzička zivanja poslije drugog svjetskog rata* i onima o glazbi južnoslavenskih naroda te o glazbi za razonodu. Za razliku od prvih izdanja ove knjige, pred ovim izdanjem autor je imao na raspolaganju na raznim jezicima više praktičnih pregleda glazbe, a i kod nas nekoliko upravo kapitalnih djela: Andreisovu *Povijest glazbe*, zajedničko djelo *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, *Muzičku enciklopediju* i leksikon *Muzička umjetnost*.

U poglavlju u kojemu se govori o novijoj glazbi kod nas ne bismo se baš uvijek složili s ocjenom važnosti pojedinih autora ili nekih njihovih djela. Neka imena ćemo uzalud tražiti pa makar i samo spomenuta. A onda, i ratne godine u Hrvatskoj bile su bogate raznovrsnim glazbenim zbivanjima. Autori pregleda povijesti glazbe trebali bi se izdignuti iznad kriterija učestalosti suvremenog izvođenja pojedinog djela ili uopće opusa nekog autora, kad znamo da na to mogu utjecati i utječu u pojedinim sredinama i nestetski razlozi.

Uza sve napomene, ova knjiga opsegom gotovo 400 stranica (s indeksom) srednjeg formata, sa svojih 8 većih poglavlja i više manjih potpoglavlja, vrlo ukusne tehničke opreme ali bez ijednog likovnog ili notnog priloga, može poslužiti »kao priručnik, kao praktični izvor podataka o pojedinoj stilskoj epohi, o pojedinom kompozitoru ili njegovu djelu«. Lijepa je autorova želja da čitatelj knjigu pročita jednom od početka do kraja u cjelosti radi općeg pregleda i usmjerenja pa onda da se njome služi u praktične svrhe, kao npr. kao izvorom osnovnih podataka o autoru ili djelu prije posjeta koncertu ili slušanja glazbe na neki drugi način.

Knjiga je pisana rutinom, preglednošću i čitkošću, — ta, Turkalju ovo nikako nije ni prvo ni jedino djelo. Gotovo sva mu djela, među ostalim, resi praktičnost primjene.

Petar Zdravko BLAJIĆ